

**FAKULTA
ELEKTROTECHNICKÁ
ČVUT V PRAZE**

Posudek oponentky na disertační práci paní Mgr. Šárky Maškové Janotové s názvem

“Proměny mlynářského řemesla na Sedlčansku mezi lety 1848 a 1938”

předkládané v roce 2020 na Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce se zabývá na základě sondy Sedlčanským regionem v letech 1848–1938 a v něm vývojem industrializace na základě mlynářského řemesla a jeho proměny v moderní mlynářský průmysl. Autorka na základě vlivu legislativy na hospodářský vývoj regionu názorně ukazuje vývoj mlynářství po řemeslné, organizační, spolkové, obchodní i po technologické stránce. Všimá si jisté elitnosti mlynářského zaměstnání, která měla vliv i na kulturní a politický vývoj regionu. Využívá vhodně regionálních pramenů a místní literatury, které velmi dobře zná i z jejich využití v jiné její publikační činnosti.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Předložená disertační práce má svou významnou hodnotu ve svém regionálním aspektu – sledování industrializačního procesu na převážně zemědělském Sedlčansku v jednom z velmi důležitých oborů lidské činnosti, který se v potravinářství, a tím i hospodářském hodnocení jednotlivých historických etap bude objevovat stále, a to v mlynářství. Všimá si především přechodu mlynářského řemesla v moderní mlynářský průmysl. Sleduje legislativní změny v tomto oboru, které odpovídaly hospodářským a politickým dobovým souvislostem. Autorka disertace s uvedenou problematikou již má odborné zkušenosti, neboť v roce 2017 vydala práci: *Vodní mlýny Sedlčanska na prahu modernizace*.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejich jednotlivých aspektů

Disertace *Proměny mlynářského řemesla na Sedlčansku mezi lety 1848 a 1938* s celkovými 375 stranami textu, doplněnými tabulkami, grafy a obrazovou přílohou (s. 323-375) je členěna do šesti hlavních kapitol včetně úvodu a závěru.

1. Struktura argumentace

Autorka vhodně stanovila cíle své disertace s tím, že mlynářství bylo nepostradatelným oborem v jí sledovaném období 1848-1938. V krajích historicky vznikaly mlýny v dojezdových vzdálenostech jednotlivých osad. V mnoha případech se jednalo o nejstarší kontinuální provozy na území Čech. Tradiční mlynářství bylo též významným zaměstnavatelem konkrétního zpracovatelského odvětví. Mlýnská produkce spočívala v případě českých zemích až do 19. století na množství mlýnů (panských i poddanských, později družstevních, námezdních, obchodních) a jejich složení. Mlynářství prezentovalo i inovační technologický vývoj. Autorka vybírá oblast Sedlčanska jako případovou studii

či sondu i pro legislativní ošetření mlynářského řemesla a jeho hospodářského regionálního přínosu. Z tohoto pohledu je práce srozumitelná, dobře strukturovaná, pracuje s vytýčeným cílem „*zda se tradiční mlynářství kontinuálně proměnilo v moderní průmyslový obor*“ (s. 9). Cíl se daří disertantce naplnit, neboť sleduje všechny potřebné aspekty zkoumaného procesu: cechovní zřízení a jeho přechod k živnostenskému podnikání včetně legislativního zakotvení, vznik a působnost společenstev, organizaci mlynářských spolků, typologii mlýnů, formy konkurenčního tlaku na mlynáře, technologický a hospodářský vývoj, pozici mlynářských učňů, zaměstnanost v mlynářském oboru a tyto aspekty správně časově člení. Struktura práce je přehledná a chronologicky navazující. Jedinou výtkou může být nezpracování samostatné části k metodice disertace, která však je pochopitelná z vlastní práce. Naopak rozbor pramenů a literatury považuji za komplexní.

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň práce je velmi dobře zvládnuta, i proto, že doktorandka má již zkušenosti s publikováním (např. *Vodní mlýny Sedlčanska na prahu modernizace 2017* nebo *Sedlčanské paměti ze 17. století* spolu s Marií Tošnerovou 2017). Práce je vizuálně přehledná včetně tabulek, grafů a obrazové přílohy s minimem grafických či pravopisných chyb. Dobře zvládnuté jsou poznámky, v nichž bych pouze vytkla neuvádění datace u on-line citací, což norma vyžaduje.

3. Práce s prameny a literaturou

Autorka disertace velmi dobře pracuje s prameny i s odbornou literaturou. Je třeba pochválit její zaměření na region, kde vhodně při svém výzkumu využila místních pramenů i vydaných prací.

4. Vlastní přínos

Předložená disertační práce má badatelský charakter, vycházející z důkladného studia archivních materiálů, dobové literatury, technických podkladů i historické odborné literatury. Autorka zachytila industrializaci relativně méně rozvinuté zemědělské oblasti – Sedlčanska – kde mlýny patřily mezi technologicky se dobře vyvíjející podniky, což ovlivňovala legislativa uplatňovaná v českých zemích a v Československu v letech 1848 – 1938 i celkový hospodářský vývoj. Sedlčansko využívalo v polovině 19. století celkem cca 60 mlýnů a ty v průběhu vývoje nebyly přeměňovány (jako v jiných oblastech Čech) na jiný druh podnikání, případně zanikly nebo dále fungovaly jako šrotovníky, nejčastěji krmných směsí pro dobytek. Redukce mlýnů do roku 1938 v tomto regionu byla o cca 13 mlýnů. Technologické inovace ve mlýnech nutné z hlediska konkurence řešili mlynáři úvěrem a spolupracovali s vícero strojírenskými podniky. Mlynáři byli vždy ve společnosti uznáváni, mnozí podporovali i kulturního rozvoje místa, v němž působili (vydávání časopisů, sbírání pohádek, písní, podpora tělovýchovy – Sokola aj.). Vzhledem k tomu, že mlynářský obor byl vyhledáván i mladými zájemci (učni), že mlynáři často i cestovali, spolčovali se, měli zájem o dění ve svém regionu, byli považováni za venkovskou spíše uzavřenou elitu. Ta však nebyla jednotnou sociální skupinou. Vývoj autorka dokládá i na statistikách a došla k názoru, uvedeném v závěru práce, že mlynářství se dostalo do úpadku a prosperujících mlýnů v praxi zůstalo málo.

IV. Dotazy k obhajobě

Při rozsáhlé komparativní práci, kterou jste v disertaci představila, se přímo nabízí otázka na srovnání technologií. Do jaké míry a jak rychle byly mlynáři reflektovány nové technologické postupy, nové technologie (transfer technologií)? Pořizovaly se nové stroje? Jak byly financovány v jednotlivých

etapách, které sledujete? Je možné vyzorovat technologickou akceleraci v mlynářství ve sledovaném období v komparaci s jinými hospodářskými a zemědělskými obory?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje odborné požadavky na ni kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako *prospěla*.

V Praze, dne 24. května 2020

..

Prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc.,
Historická laboratoř (elektro)techniky
FEL ČVUT v Praze
Technická 2
166 27 Praha 6

e-mail: efmertov@fel.cvut.cz